Συνδέσεις και συσχετισμοί στη βορειοανατολική ακρόπολη των Ιωαννίνων

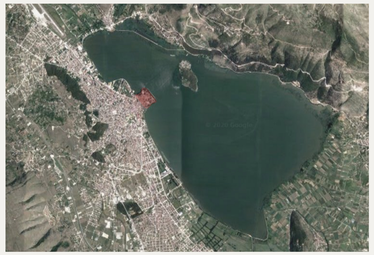

Περιοχή μελέτης

ΒΑ ακρόπολη

ΝΑ ακρόπολη

Γενικό τοπογραφικό του
κάστρου των Ιωαννίνων
κλ. 1:2000

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα δύο φυσικά υψώματα που υπάρχουν στο εσωτερικό του κάστρου διαμορφώθηκαν ήδη από τη βυζαντινή εποχή ως ακροπόλεις. Στη βορειοανατολική πλευρά βρίσκεται η ακρόπολη του Ασλάν Πασά, ενώ στη νοτιοανατολική η ακρόπολη του "Ιτς-Καλέ".

Πιο συγκεκριμένα, η βορειοανατολική ακρόπολη χρονολογείται στη Μεσοβυζαντινή περίοδο, καθώς τμήμα της οχύρωσης της ίδιας εποχής διασώζεται στο περιμετρικό τείχος της. Σύμφωνα με πηγές του 14ου αιώνα, η συγκεκριμένη ακρόπολη ταυτίζεται με τον "Επάνω Γουλά", η οποία αποτελούσε τόπο διαμονής των ηγεμόνων της πόλης. Στον ίδιο χώρο βρισκόταν και η χριστιανική εκκλησία του Αγίου Ιωάννη.

Κατά την Οθωμανική περίοδο η βορειοανατολική ακρόπολη μετατράπηκε σε ένα θρησκευτικό συγκρότημα, μετά την ανέγερση του τζαμιού του Ασλάν από τον ομώνυμο διοικητή των Ιωαννίνων, το 1618. Μαζί με το ιεροδιδασκαλείο (μεντρεσές) και την εστία (μαγειρείο),που χρονολογούται την ίδια περίοδο με το τζαμί (α΄μισό του 17ου αιώνα), αποτελούσε ένα θρησκευτικό - εκπαιδευτικό κέντρο, στο οποίο διέμεναν σπουδαστές και διδάσκονταν κυρίως θεολογικά μαθήματα.

Μετά την απελευθέρωση των Ιωαννίνων το 1913, το τζαμί συνεχίζει να λειτουργεί ως μουσουλμανικό τέμενος μέχρι το 1924. Μετά την Μικρασιατική καταστροφή και την ανταλλαγή των πληθυσμών (1924), το τζαμί σταματάει τη λειτουργία του και από το 1933 λειτουργεί ως Δημοτικό Μουσείο. Τα υπόλοιπα κτίσματα,σήμερα, παραμένουν χωρίς κάποια χρήση.

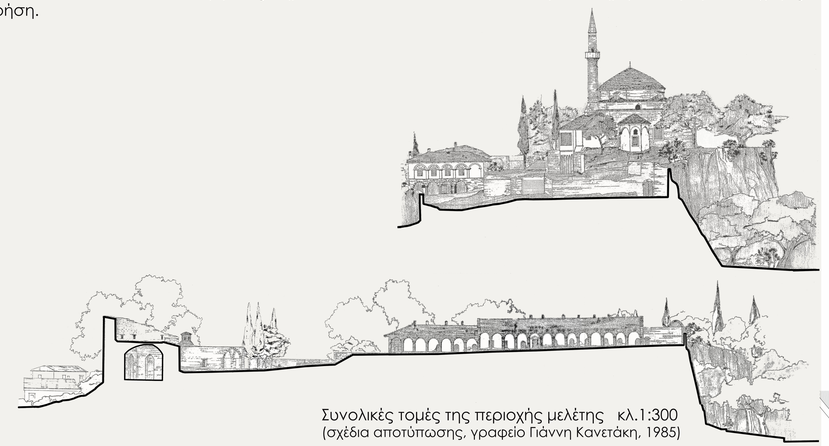

Συνολικές τομές της περιοχής μελέτης κλ.1:300
(σχέδια αποτύπωσης, γραφείο Γιάννη Κανετάκη, 1985)

1. Άποψη του Κάστρου από το νησί, στο οποίο διακρίνονται οι δύο ακροπόλεις.
Χαλκογραφία από το βιβλίο του Th. S. Hughes,Travel in Sicily,Greece and Albania, London 1820.
2. - 6. Η βορειοαναατολική ακρόπολη του Κάστρου των Ιωαννίνων στη δεκαετία του '30.
7. Η βορειοανατολική ακρόπολη στη δεκαετία του '50.
8. Σημερινή λήψη.

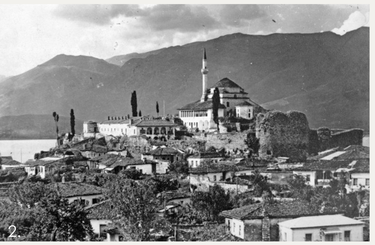

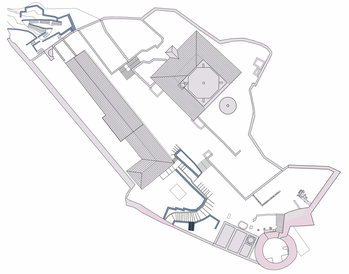

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ

- Βυζαντινή περίοδος
- Οθωμανική περίοδος
- Σύγχρονη εποχή

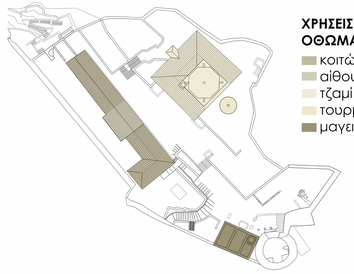

ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

- κοιτώνες
- αίθουσα διδασκαλίας
- τζαμί
- τουρμπές (μαυσωλείο)
- μαγειρείο

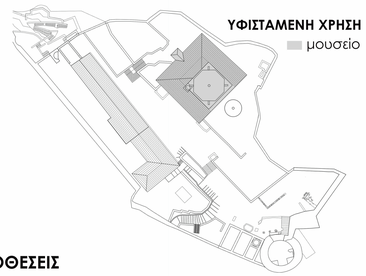

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΧΡΗΣΗ

- μουσείο

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

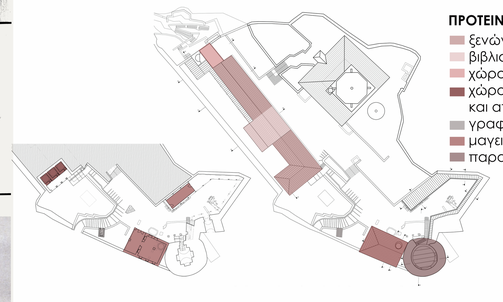

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

- ξενώνας
- βιβλιοθήκη
- χώρος υγιεινής ξενώνα
- χώρος υγιεινής επισκεπτών και αποθηκευτικοί χώροι
- γραφείο φύλακα
- μαγειρείο
- παρατηρητήριο

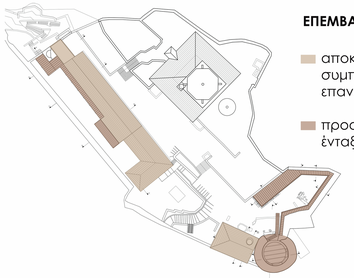

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

- αποκατάσταση συμπλήρωση επανάχρηση
- προσθήκη ένταξη

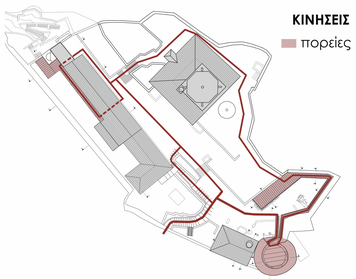

ΚΙΝΗΣΕΙΣ

- πορείες

ΣΚΟΠΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί μια αρχιτεκτονική πρόταση που έρχεται σε δημιουργική συνδιαλλαγή με το ιστορικό τοπίο της βορειοανατολικής ακρόπολης (Ασλάν Πασά) των Ιωαννίνων. Ο ανασχεδιασμός της αποσκοπεί στην δημιουργία ενός πόλου έλξης μελετητών και επισκεπτών με ιστορικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα, αλλά και στην έμμεση σύνδεσή της με την νοτιοανατολική ακρόπολη του κάστρου (Ιτς Καλέ). Βασική επιδίωξη είναι η ενεργοποίηση και η προβολή του ιδιαίτερου συντακτικού, μέσω ειδικών σχεδιαστικών στρατηγικών ένταξης και ενσωμάτωσης νεωτερικών στοιχείων, σε διάλογο με τον ιστορικό χαρακτήρα του τόπου. Αναλυτικότερα, δίνεται έμφαση σε τρεις βασικές ενότητες και ακολουθούνται διακριτές κινήσεις – επιλογές, δίνοντας όμως τη δυνατότητα να συνομιλούν μέσω κοινών αρχιτεκτονικών στοιχείων και υλικού.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

- Μαγειρείο
- Πύργος
- Μεντρεσές

ΑΞΙΑΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Μαγειρείο - Μεντρεσές

- αρχιτεκτονική αξία: αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα τυπολογίας μαγειρείου και μεντρεσέ, καθώς εντοπίζονται κοινά χαρακτηριατικά με άλλες παρόμοιες δομές
- κοινωνικο-οικονομικές αξίες: ως μαγειρείο και ιεροδιδασκαλίο είχαν ένα κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο στη γύρω περιοχή, μιας και εκεί διέμενε μια ομάδα ανθρώπων με συγκεκριμένο σκοπό και τρόπο ζωής, γεγονός που ενισχυόταν ακόμα περισσότερο μέσω των φιλανθρωπιών που έκαναν
- χρηστική αξία: εξυπηρετούσαν ανάγκες που ικανοποιούν και σήμερα αντίστοιχες χρήσεις

Πύργος

- αξία παλαιότητας: στη δομή του πύργου είναι εμφανής η φθορά του χρόνου (απώλεια υλικού)

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ I ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
Πετούρη Ελένη I επιβλέπων καθηγητής: Σκουτέλης Νικόλαος
Ιούνιος 2020

Συνδέσεις και συσχετισμοί στη βορειοανατολική ακρόπολη των Ιωαννίνων

Κάτοψη Α΄στάθμης
κλ. 1:200

Κάτοψη Β΄στάθμης
κλ. 1:200

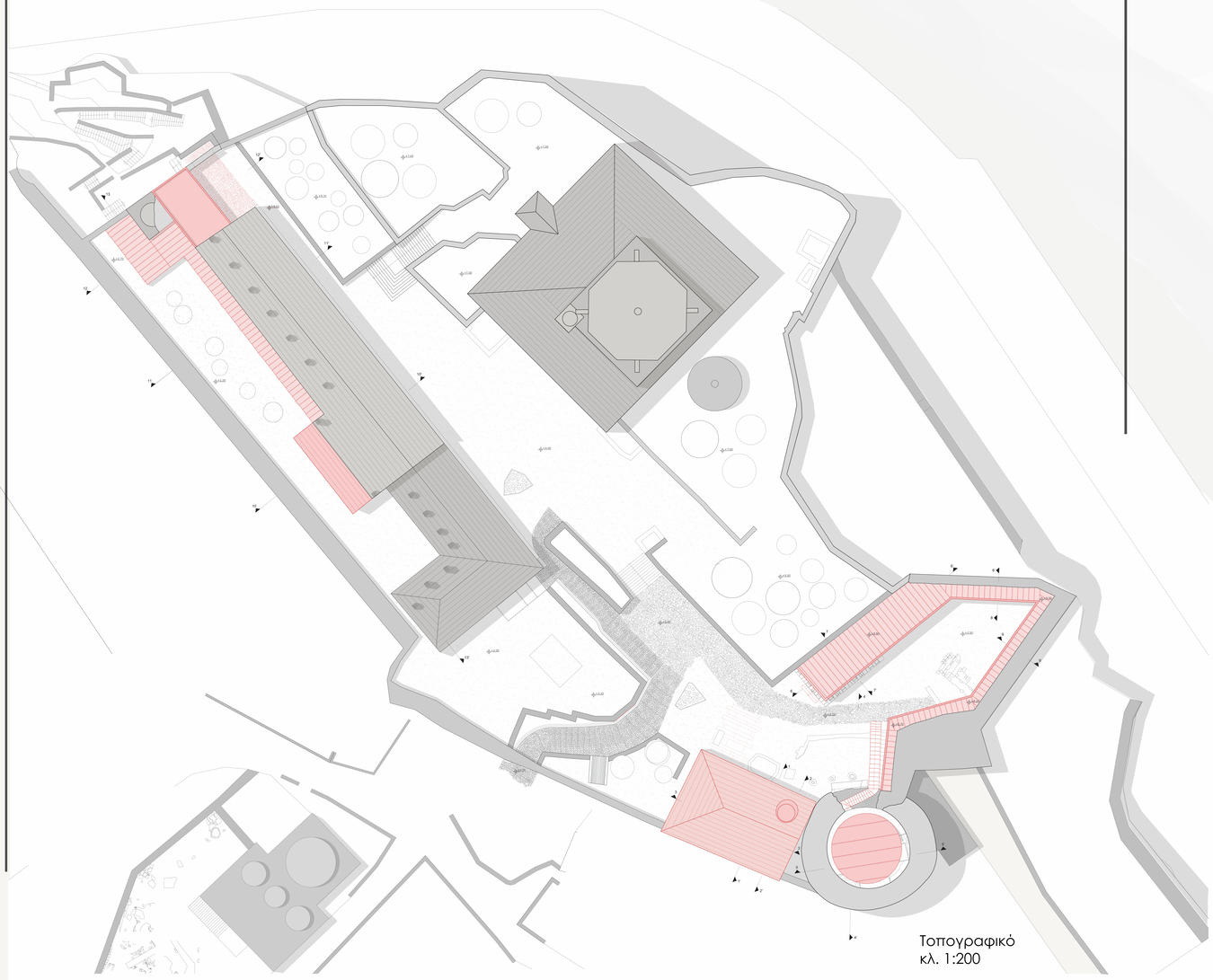

Τοπογραφικό
κλ. 1:200

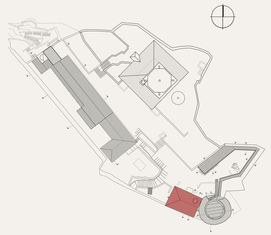

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ | ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
Πετούρη Ελένη | επιβλέπων καθηγητής: Σκουτέλης Νικόλαος
Ιούνιος 2020

Μαγειρείο

Μορφολογικά στοιχεία

Το μαγειρείο, πρόκειται για ένα ορθογώνιο κτήριο με ανοιχτό προστώο. Χωρίζεται σε δύο επιμήκη διαμερίσματα, παράλληλα προς το προστώο. Το νοτιότερο χωρίζεται με μεγάλο εγκάρσιο τόξο σε δύο χώρους, από τους οποίους ο ένας αποτελούσε την κύρια εστία. Ο χώρος αυτός καλύπτεται από πλινθόχτιστο ημισφαιρικό θόλο που καταλήγει στην κορυφή του σε πολυγωνική καπνοδόχο. Οι υπόλοιποι χώροι καθώς και το προστώο φαίνεται ότι έφεραν ξύλινη στέγη, η οποία δε σώζεται πια.

Το κτήριο παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον, καθώς διαφοροποιείται από την τυπολογία άλλων μαγειρείων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο ημισφαιρικός θόλος περιορίζεται σε μία γωνία του κτηρίου, σε αντίθεση με άλλα παραδείγματα οθωμανικών εστιών, αλλά και εστιών σε χριστιανικά μοναστήρια, στα οποία ο θόλος στεγάζει όλο το κτήριο και αποτελεί το κέντρο του οικοδομήματος.

Υφιστάμενη κατάσταση μαγειρείου

Παράδειγμα παρόμοιας κατασκευής

Μαγειρείο στη νοτιοανατολική ακρόπολη των Ιωαννίνων

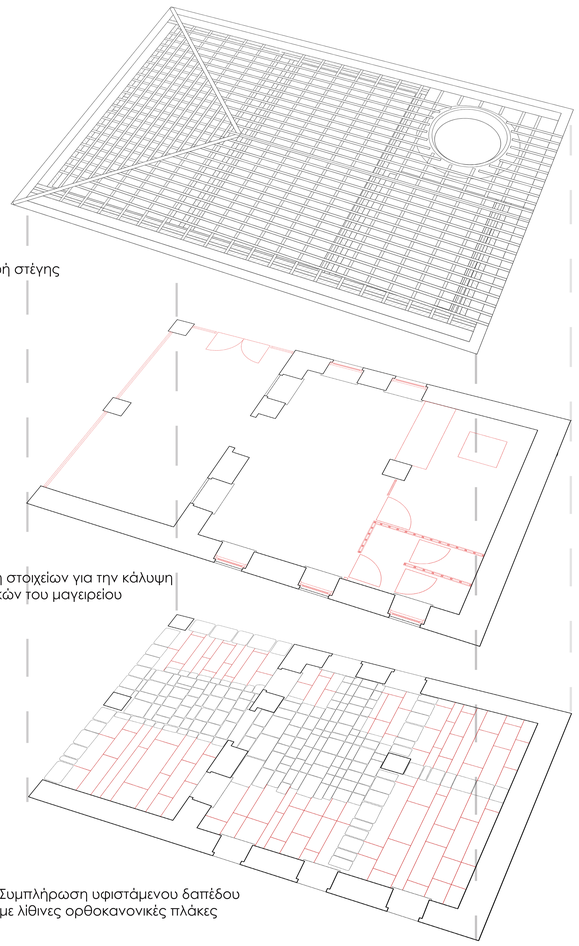

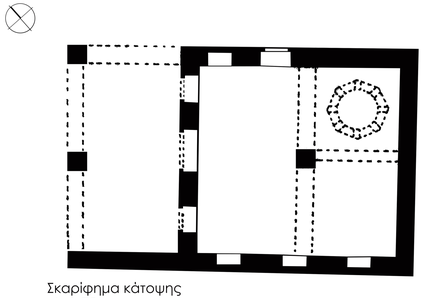

Σκαρίφημα κάτοψης
κλ. 1:75

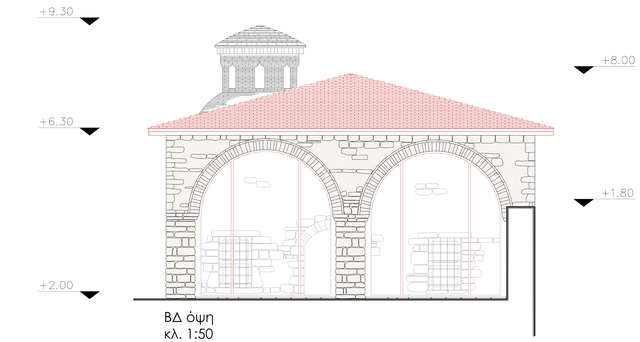

ΒΔ όψη
κλ. 1:50

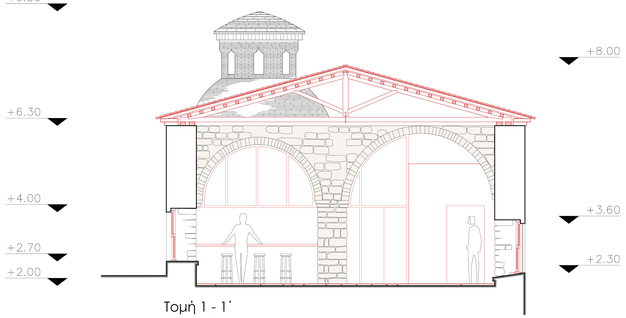

Τομή 1 - 1'
κλ. 1:50

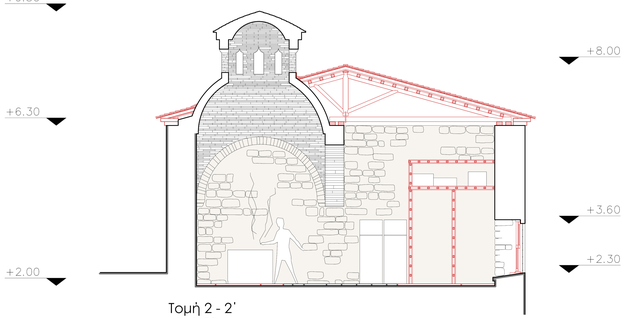

Τομή 2 - 2'
κλ. 1:50

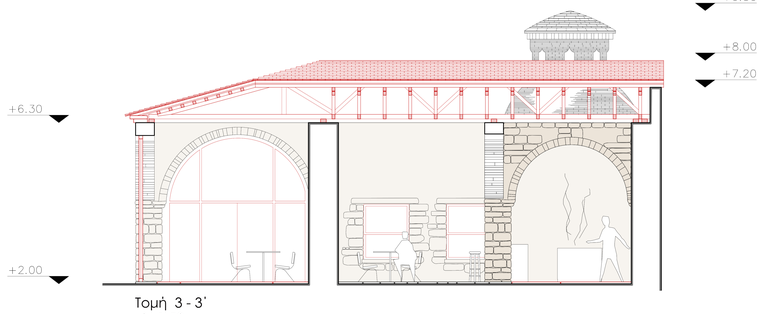

Τομή 3 - 3'
κλ. 1:50

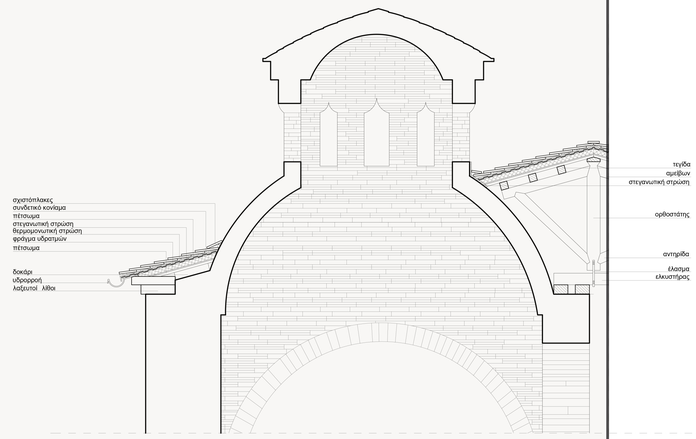

Λεπτομέρεια τομής 2 - 2'
κλ. 1:20

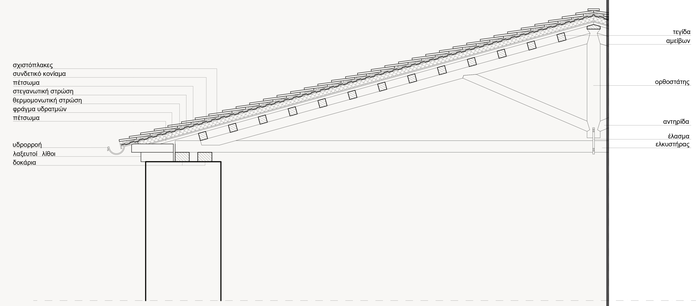

Λεπτομέρεια τομής 1 - 1'
κλ. 1:20

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ | ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
Πετούρη Ελένη | επιβλέπων καθηγητής: Σκουτέλης Νικόλαος
Ιούνιος 2020

Συνδέσεις και συσχετισμοί στη βορειοανατολική ακρόπολη των Ιωαννίνων

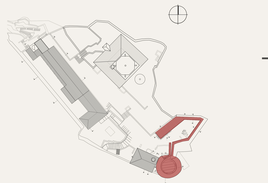

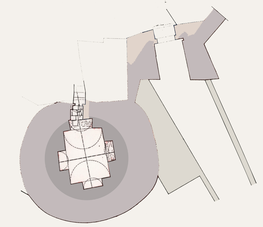

Ιστορικές φάσεις πύργου

- Μεσοβυζαντινή περίοδος
- Υστεροβυζαντινή περίοδος
- Οθωμανική περίοδος
- Νεότερη περίοδος

Αναφορές

Palazzo Querini Stampalia, Carlo Scarpa, Βενετία

Μουσείο μαστίχας, Γραφείο Κίζη, Χίος

Μουσείο αργυροτεχνίας, Γραφείο Κίζη, ΝΑ ακρόπολη, Ιωάννινα

Πύργος

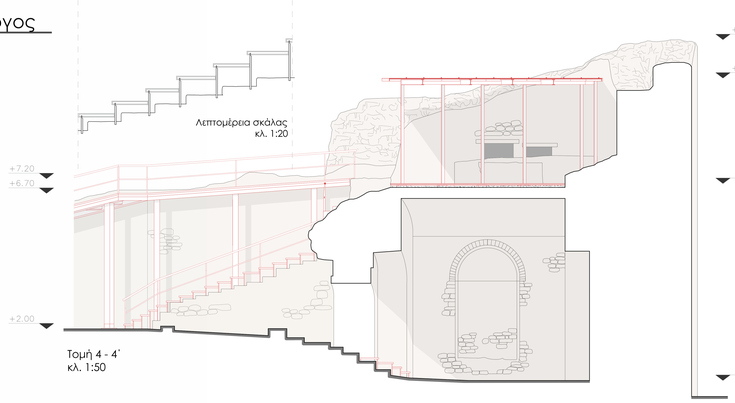

Τομή 4 - 4΄
κλ. 1:50

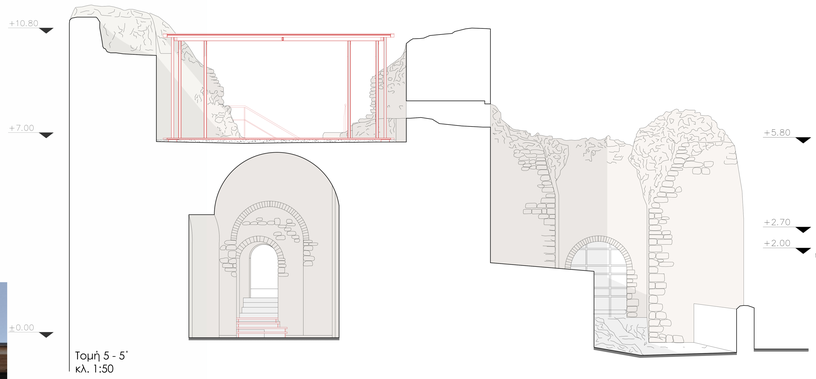

Τομή 5 - 5΄
κλ. 1:50

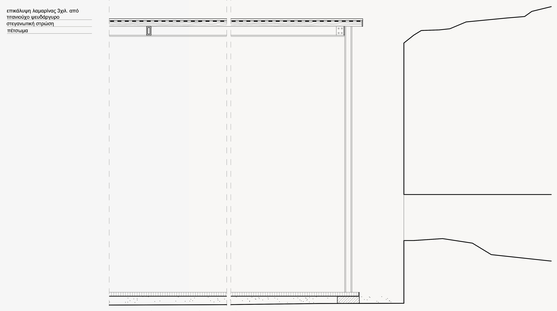

Λεπτομέρεια τομής 5 - 5΄
κλ. 1:20

Πορεία - Επέκταση μαγειρείου

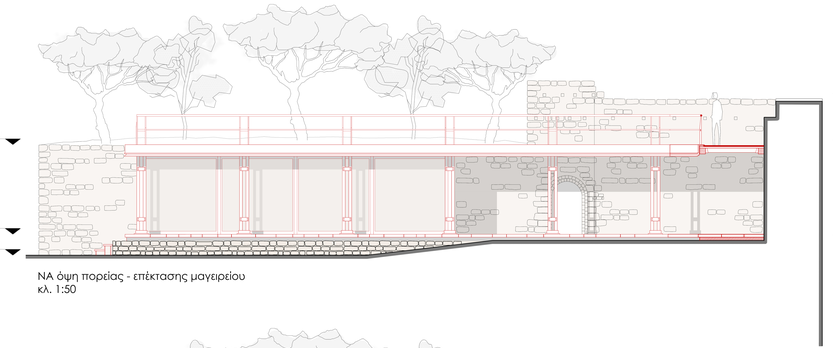

ΝΑ όψη πορείας - επέκτασης μαγειρείου
κλ. 1:50

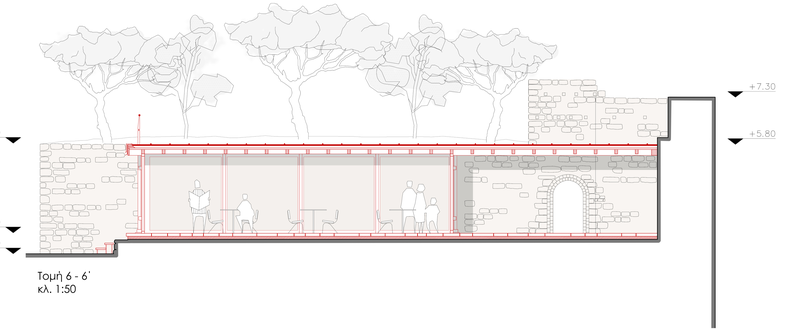

Τομή 6 - 6΄
κλ. 1:50

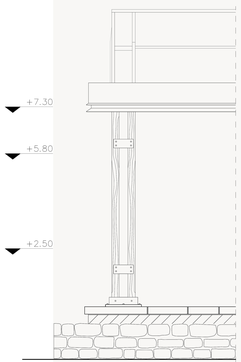

Λεπτομέρεια όψης
κλ. 1:20

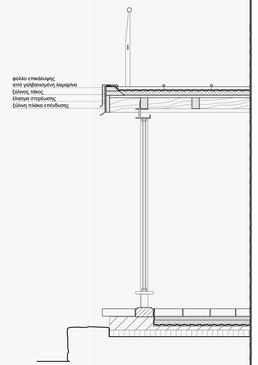

Λεπτομέρεια τομής 6 - 6΄
κλ. 1:20

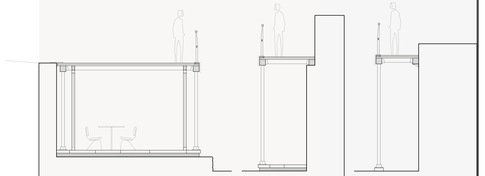

Τομή 7 - 7΄
κλ. 1:50

Τομή 8 - 8΄
κλ. 1:50

Τομή 9 - 9΄
κλ. 1:50

Συνδέσεις και συσχετισμοί στη βορειοανατολική ακρόπολη των Ιωαννίνων

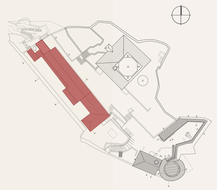

Μορφολογικά στοιχεία

Το ιεροδιδασκαλείο (μεντρεσές) του τεμένους του Ασλάν Πασά είναι ένα μεγάλων διαστάσεων επίμηκες κτήριο που διαμορφώνεται σε τρεις διαφορετικές στάθμες, ακολουθώντας τη φυσική κλίση του εδάφους.

Στο εσωτερικό του περιλαμβάνει μια σειρά από θολοσκέπαστα δωμάτια, μπροστά από τα οποία εκτείνεται ανοικτή κιονοστήριχτη στοά. Κάθε δωμάτιο φέρει εστία και φωτίζεται από ένα μικρό άνοιγμα. Η μεγάλη ξυλόστεγη αίθουσα στο κέντρο του συγκροτήματος λειτουργούσε ως χώρος διδασκαλίας των σπουδαστών.

Παράδειγματα παρόμοιας κατασκευής

Μεντρεσές / Φυλακές Λεονάρδου, Ναύπλιο (τέλη του 18ου με αρχές του 19ου αιώνα)

Ο Μεντρεσές του Αχμέτ Πασά, Καστοριά (α΄μισό του 18ου αιώνα)

Αναφορές

Σκεπαστός εξώστης (χαγιάτι) σε όροφο κτηρίου στην πόλη των Ιωαννίνων, που αποτελεί προέκταση του εσωτερικού χώρου.

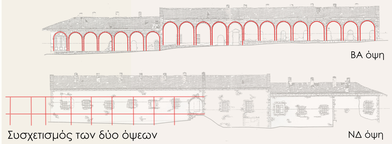

Μεντρεσές

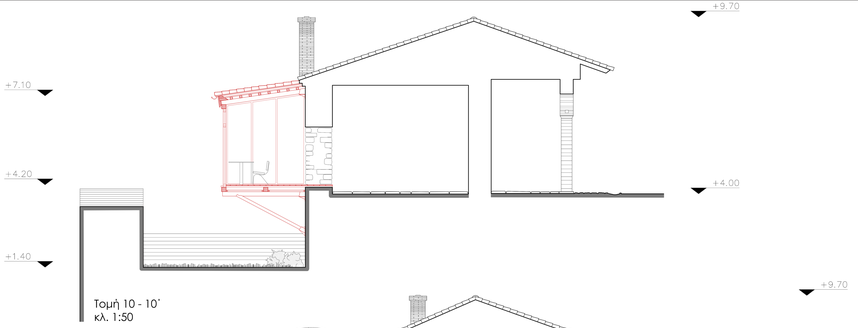

Τομή 10 - 10΄
κλ. 1:50

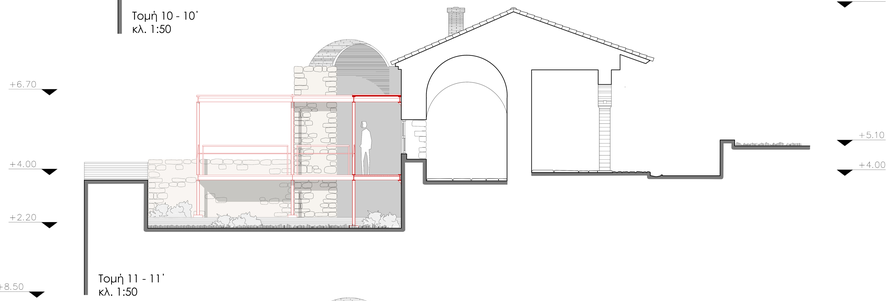

Τομή 11 - 11΄
κλ. 1:50

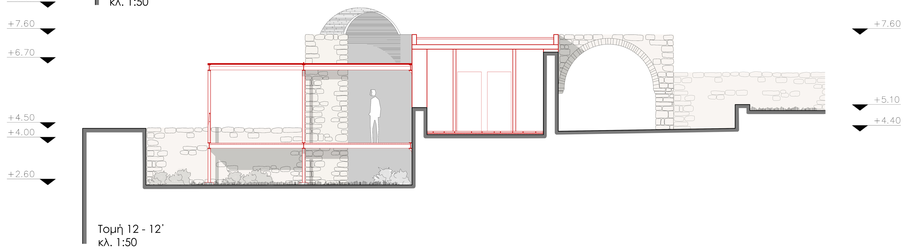

Τομή 12 - 12΄
κλ. 1:50

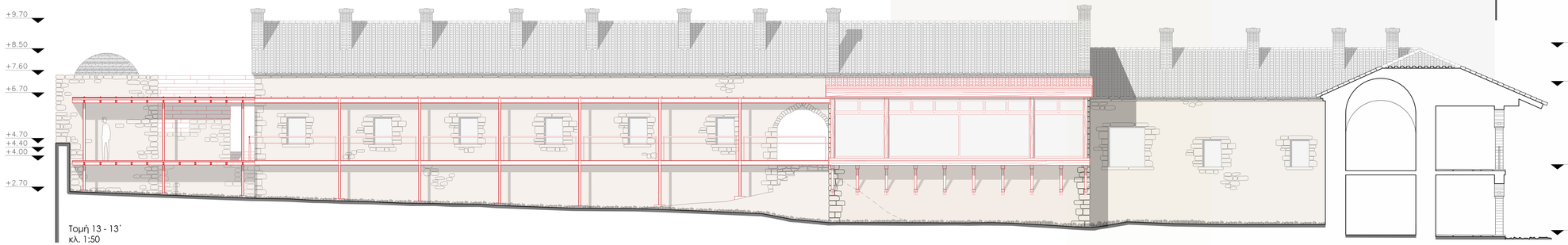

Τομή 13 - 13΄
κλ. 1:50

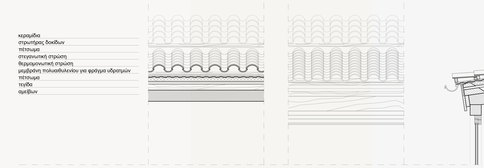

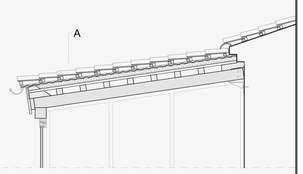

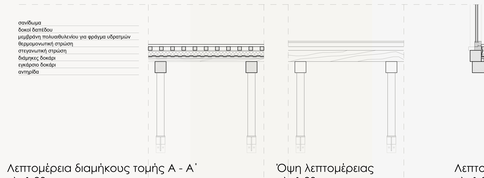

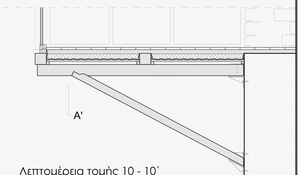

Λεπτομέρεια διαμήκους τομής Α - Α΄
κλ. 1:20

Όψη λεπτομέρειας
κλ. 1:20

Λεπτομέρεια τομής 10 - 10΄
κλ. 1:20

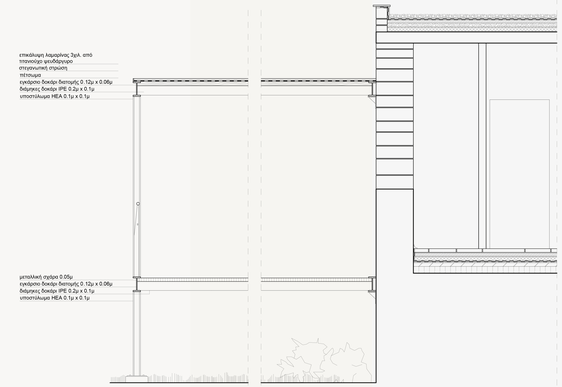

Λεπτομέρεια τομής 12 - 12΄
κλ. 1:20

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ I ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
Πετούρη Ελένη I επιβλέπων καθηγητής: Σκουτέλης Νικόλαος
Ιούνιος 2020

Μακέτα

Πορεία - Επέκταση μαγειρείου
κλ. μακέτας1:50

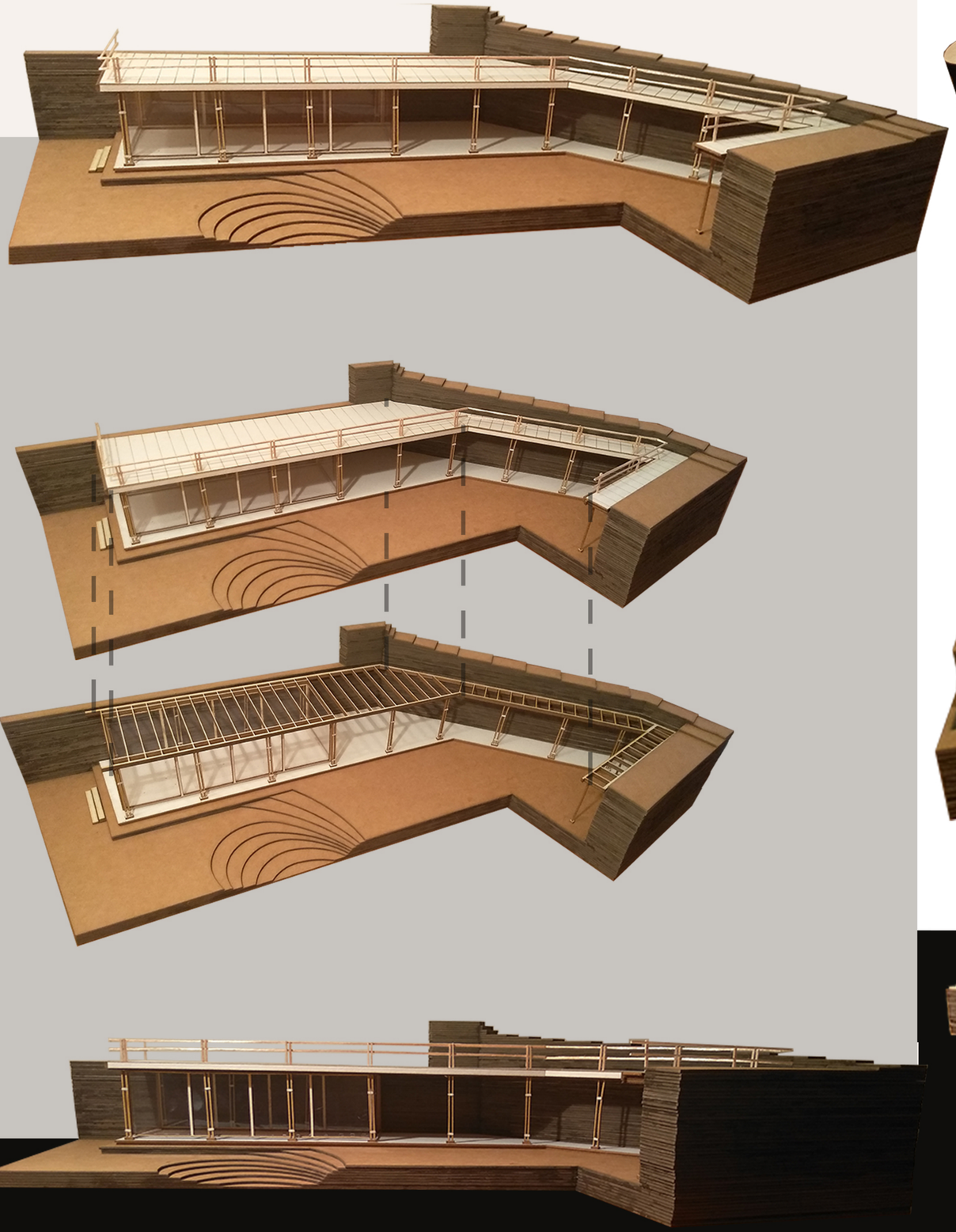

Συνολικές απόψεις βορειοανατολικής ακρόπολης
κλ. μακέτας 1:200

